

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

д.т.н., проф. Ольга ПОРКУЯН

17 жовтня 2025 р.

ВИСНОВОК

спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки та підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Олексія Михайловича Ніжнікова на тему "Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації", поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

ВИТЯГ

з протоколу № 9 спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки та підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу

**Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
від 17 жовтня 2025р.**

ПРИСУТНІ

Головуючий на засіданні – зав. кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Ключ Ю.І.; присутні: декан факультету економки та управління, гарант ОНП «Економіка» д.е.н., проф. Івченко Є.А., к.е.н., доц. Кушал І.М., к.е.н., доц. Манухіна М.Ю., к.е.н., доц. Мельнік М.А., к.е.н., доц. Пчелинська Г.В., к.е.н., доц. Серікова О.М., зав. кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу д.е.н., проф. Хандій О.А., науковий керівник – к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування Тацій І.В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – Ніжніков О.М.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва д.н. з держ.упр., проф. Ольшанський О.В., д.е.н., проф. Бузько І.Р., д.е.н., проф. Овечкіна О.А., д.е.н., проф. Семененко І.М., д.е.н., проф. Серебряк К.І., к.е.н., доц. Швець Н.В., к.е.н., доц. Бурко Я.В., к.е.н., доц. Вахлакова В.В.

Серед присутніх – 7 докторів з економічних наук, 1 доктор наук з державного управління та 10 кандидатів економічних наук.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Обговорення дисертаційного дослідження здобувача освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри обліку і оподаткування факультету економіки та управління СНУ ім. В. Даля **Ніжнікова Олексія Михайловича на тему «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка. Дисертація виконувалася на кафедрі обліку і оподаткування СНУ ім. В. Даля. Тему дисертації уточнено на засіданні Вченої Ради СНУ ім. В. Даля (протокол № 14 від 29.08.2025р.).

Науковий керівник – к.е.н., доц. доцент кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля Інна Валеріївна Тацій.

2. Затвердження спільного висновку спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки та підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу щодо дисертаційного дослідження Ніжнікова Олексія Михайловича.

Проводила засідання зав. кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Клюс Ю.І., в ході якого

ВИСТУПИЛИ

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Ніжніков Олексій Михайлович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

У ході презентації Ніжніков О.М. ознайомив присутніх на спільному засіданні кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки та підприємництва та кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу зі структурою своєї роботи, обґрунтував актуальність її тематики, висвітлив основні положення дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну та виносяться на захист, звернув увагу присутніх на теоретичне та практичне значення висновків, одержаних за результатами дослідження. Після закінчення презентації Ніжнікову О.М. присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Доктор економічних наук, професор Івченко Є.А.: У чому полягає наукова новизна Вашого дослідження порівняно з попередніми роботами у сфері регіональних інноваційних систем?

Ніжніков О.М.: Моя робота розвиває наукові підходи до моделювання взаємодії між інноваційним потенціалом і регіональною інноваційною системою, враховуючи їхню циклічну динаміку та зв'язки з економічним

середовищем. На відміну від більшості існуючих досліджень, де ці елементи розглядаються окремо, я запропонував інтегровану концептуальну модель, яка комплексно відображає багаторівневі взаємозв'язки інноваційної діяльності, економічного розвитку та результативності регіональної політики. Крім того, удосконалено інструментарій диференціації регіонів за рівнями інноваційного потенціалу й результативності економічного середовища. Його новизна полягає у представленні матричного підходу, що дозволяє обґрунтовувати оптимальну стратегію розвитку для кожного типу регіону. Також уточнено алгоритм зниження розмірності для формування інтегральних показників, що підвищує точність оцінювання інноваційного потенціалу та репрезентативність результатів.

Доктор економічних наук, професор Семененко І.М.: У чому полягає практична цінність Ваших результатів для економічної політики регіонів України?

Ніжніков О.М.: Практична значущість полягає у створенні комплексу аналітичних і управлінських інструментів, що можуть бути використані при розробці стратегій інноваційного розвитку регіонів. Зокрема, система індикаторів забезпечує аналітичну базу для оцінювання стану регіональної інноваційної системи та ефективності її функціонування; алгоритм зниження розмірності даних дозволяє отримувати надійні інтегральні показники без втрати інформативності; методичні рекомендації з моделювання властивостей інноваційного потенціалу допомагають формувати збалансовану політику підтримки науково-технічного розвитку, сприяючи підвищенню інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності регіонів. Таким чином, результати дослідження можуть бути застосовані як інструмент прогнозування, планування та оцінки ефективності управлінських рішень у сфері регіональної інноваційної політики

Кандидат економічних наук, професор Мельнік М.А.: Чому Ви обрали саме економіко-математичне моделювання як основу методології дослідження?

Ніжніков О.М.: Метою дисертації є не лише теоретичне обґрунтування, а й кількісна оцінка взаємозв'язків між інноваційним потенціалом, регіональною інноваційною системою та економічним середовищем. Тому використання економіко-математичних методів – зокрема кореляційно-регресійного, кластерного, факторного аналізів та методу головних компонент – є найефективнішим інструментом для виявлення закономірностей і визначення ключових факторів впливу. Такі методи дають змогу отримати об'єктивні кількісні показники, що можуть бути застосовані для побудови інтегральних індексів інноваційного потенціалу, прогнозування його динаміки та розробки сценаріїв підвищення ефективності регіональних інноваційних систем.

Кандидат економічних наук, доцент Швець Н.В.: Як запропонований Вами інструментарій може бути використана на практиці органами влади чи регіональними агентствами розвитку?

Ніжніков О.М.: Розроблений інструментарій має прикладне значення для вдосконалення регіональної інноваційної політики. По-перше, концептуальна модель функціонування інноваційно-економічного середовища дозволяє органам влади проводити комплексний моніторинг інноваційних процесів, виявляти диспропорції розвитку та визначати найбільш ефективні напрями фінансування. По-друге, матриця диференціації регіонів допомагає регіональним агентствам розвитку розробляти цільові програми підтримки, орієнтовані на конкретний рівень інноваційної спроможності територій. По-третє, модель розподілу фінансових ресурсів, побудована на принципі максимізації функції реалізації інноваційного потенціалу, може використовуватися для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестицій у наукові, освітні та виробничі ініціативи.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – к.е.н., доц. Тацій І.В.

Тацій І.В. доповіла про виконання наукового дослідження **Ніжнікова Олексія Михайловича** на тему: «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації» під її керівництвом. Тацій І.В. зазначила, що здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою, що відповідає кафедральним темам дослідження, та самостійно підготував дисертаційну роботу.

Науковий керівник наголосила на тому, що мета і задачі дослідження повною мірою досягнуті, дисертантом використана достатня джерельна та методологічна бази. Дисертант розробив нові наукові положення, висновки та пропозиції, що можуть бути використані в подальшій науковій та економічній діяльності. Протягом 2022-2025рр. послідовно та методично проводив наукові дослідження за темою дисертації, брав активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опублікував 11 наукових праць, серед яких 5 статей – у наукових фахових виданнях, 6 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. На завершення виступу науковий керівник к.е.н., доц. Тацій І.В. підкреслила, що дисертаційне дослідження Ніжнікова Олексія Михайловича може бути рекомендоване до подання до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження, висловили свої побажання та зауваження.

Доктор економічних наук, професор Ключ Ю.І.: надала позитивну оцінку дисертації Ніжнікова Олексія Михайловича на тему: «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації» та наголосила на актуальності дослідження в умовах воєнного стану та у подальшому повоєнному відновленні територій України. Відзначила, що дисертант має свої оригінальні погляди і думки стосовно досліджуваного питання. Зокрема, позитивно оцінив новацію рукопису, яка пояснюється своєчасною постановкою проблеми, ретельним аналізом нових ідей та вивченням сучасних світових тенденцій; підкреслив широту використання світових тенденцій та економічних теорій. Аналіз рецензованої дисертації дозволив стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досяг поставленої мети й повною мірою розкрив поставлені задачі. Особливо позитивно відзначено пропозиції щодо вдосконалення регіональної інноваційної політики шляхом моделювання трансформації інноваційного потенціалу.

Водночас проф. Ключ Ю.І. зазначила певні недоліки виконаного дослідження, які, на його думку, суттєво не впливають на зміст роботи. Наприклад, незрозуміло, як розроблений в дисертаційному дослідженні інструментарій диференціації регіонів може бути застосовано для розроблення стратегій регіонального економічного розвитку. В цілому проф. Ключ Ю.І. відмітила, що дисертація Ніжнікова Олексія Михайловича на тему: «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації» відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Доктор економічних наук, професор Хандій О.О.: зазначила, що регіональна інноваційна система в сучасних економічних дослідженнях розглядається як ключовий елемент сталого економічного розвитку, що сприяє адаптації регіонів до викликів глобалізації та технологічних змін. Доведено, що інноваційний потенціал регіону відіграє ключову роль у розвитку регіональної інноваційної системи ті виступає фундаментом для її створення, розвитку та функціонування, стимулює економічне зростання і підвищує конкурентоспроможність регіону як усередині країни, так і на міжнародних ринках. Серед позитивних моментів особливо рецензент відзначила запропонований в дослідженні підхід до оцінки інноваційного потенціалу регіонів створює підґрунтя для стратегічного планування, спрямованого на оптимізацію використання наявних ресурсів і стимулювання ключових чинників інноваційного розвитку. Професор Хандій О.О. зауважила, що

дисертант вдало систематизував наукові підходи до визначення регіональної інноваційної системи та розробив модель функціонування інноваційно-економічного середовища, що свідчить про наукову новизну отриманих результатів. Разом з тим, рецензент вказала, що робота могла б бути доповнена більш широким аналізом параметру інтенсивності інноваційного потенціалу та розкриттям його економічної сутності. Однак ця прогалина не знижує наукової й практичної цінності дисертації, яка є вагомим внеском у розвиток теорії та практики інноваційного розвитку.

Хандій О.О. відзначила, що дисертаційне дослідження Ніжнікова Олексія Михайловича на тему: «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації» може бути рекомендоване до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Д.е.н., проф. Бузько І.Р. зазначила, що актуальність теми не викликає сумнівів, адже в сучасних умовах економічної нестабільності інноваційний потенціал виступає ключовим чинником сталого розвитку регіонів. Особливо важливим є те, що автор розглядає інноваційний потенціал не ізольовано, а у взаємодії з регіональною інноваційною системою – це відповідає світовим науковим тенденціям і запитам на інтегровані дослідження. Серед беззаперечних переваг роботи варто відзначити глибоке опрацювання понятійно-категоріального апарату та побудову концептуальної моделі, що комплексно відображає циклічні взаємозв'язки між інноваційним потенціалом, економічним середовищем та результативністю регіональної інноваційної системи. Зауваження стосується потреби більшого порівняння із зарубіжними моделями, зокрема європейськими підходами до вимірювання інноваційної спроможності регіонів. У цілому ж робота є вагомим науковим внеском у розвиток теорії регіональних інноваційних систем і може бути основою для подальших міждисциплінарних досліджень.

Д.е.н., проф. Серебряк К.І. зазначила, що тема дослідження є надзвичайно актуальною, оскільки саме аналітична оцінка інноваційного потенціалу регіонів дозволяє сформулювати реалістичну політику їх розвитку. Позитивною стороною дисертації є глибока методична опрацьованість: автор використав широкий спектр аналітичних методів – від контент-аналізу до факторного й кластерного аналізів. Це свідчить про системний підхід і вміння поєднувати кількісні та якісні методи. Єдине побажання — деталізувати, яким чином автор перевіряв стійкість отриманих моделей на практиці, можливо, через тестування на різних групах регіонів. Загалом, робота справляє враження глибокого, методично обґрунтованого дослідження, що має значний потенціал для практичного застосування в системі регіонального аналізу.

К.е.н., доц. Манухіна М.Ю. відмітила, що проблематика дослідження є надзвичайно важливою в контексті формування нової економічної політики регіонів України. Сьогодні актуальним завданням є не лише підтримка інновацій, а й створення ефективних механізмів їх управління – саме цьому присвячена дисертація. Серед сильних сторін роботи варто відзначити наявність прикладних інструментів – алгоритму розподілу фінансових ресурсів, системи індикаторів та моделі диференціації регіонів. Такі результати мають практичну цінність для органів влади й агентств регіонального розвитку. Як невелике зауваження, хотілося б бачити більш докладну характеристику обмежень застосування запропонованих моделей, наприклад, у регіонах із низьким рівнем статистичної забезпеченості. У підсумку зазначено, що робота має високий прикладний потенціал і може бути використана як аналітична основа для розроблення регіональних програм інноваційного розвитку.

К.е.н., доц. Кушал І.М. зазначила, що піднята у дисертації проблема відповідає стратегічним пріоритетам України щодо забезпечення інноваційної модернізації економіки. Автор чітко визначив наукову нішу – взаємодію інноваційного потенціалу з регіональними інноваційними системами – і розкрив її через системне моделювання. Позитивним є те, що у роботі поєднано теоретичний аналіз із практичним інструментарієм, що не завжди вдається досягти навіть у сучасних наукових дослідженнях. Водночас варто звернути увагу на певну перевантаженість вступу методологічними деталями – деякі з них могли б бути перенесені до окремого розділу. У цілому ж дисертація демонструє високу наукову культуру, вміння бачити проблему системно й запропонувати реальні механізми її вирішення..

К.е.н., доц. Бурко Я.В. висловив думку, що робота присвячена надзвичайно актуальній темі – моделюванню взаємозв'язків між інноваційним потенціалом та ефективністю регіональних інноваційних систем, що має безпосереднє значення для стратегічного управління регіональним розвитком. Позитивним аспектом є чітке орієнтування автора на практичне впровадження результатів у діяльність органів регіональної влади, розроблення програм та аналітичних систем моніторингу інноваційної діяльності. Єдине побажання – у подальших роботах варто розширити блок рекомендацій щодо цифровізації процесів оцінювання та моніторингу інноваційного потенціалу. Загалом, дисертація є вагомим науковим дослідженням, яке поєднує аналітичну точність, управлінську спрямованість і стратегічну важливість для забезпечення конкурентоспроможності регіонів України.

Доктор економічних наук, професор Ключ Ю.І., підводячи підсумки обговорення, відмітила вільне володіння аспірантом матеріалом, що стосується теми дослідження, та використання статистичних даних за підприємствами різних регіонів України. Це свідчить про глибоке знання теми дослідження та використаних ним джерел, здатність до аналізу досліджуваної теми, вміння

застосовувати сучасні методи наукового пізнання для розв'язування поставлених проблем. Окремі пропозиції щодо моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації є цікавими, різносторонніми та нагальними для науки та практики. Загалом проф. Ключ Ю.І. підкреслила, що виконана Ніжніковим Олексієм Михайловичем дисертація відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ніжнікова Олексія Михайловича на тему "Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації", поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасної економічної нестабільності та інтенсивних технологічних змін, одними з визначальних властивостей функціонування регіональних економічних систем стають гнучкість і стійкість. Значимість і ефективність інноваційних рішень на рівні регіону безпосередньо залежать від їх здатності конвертуватися в конкретні економічні результати. Приріст інноваційного потенціалу регіону сприяє економічному розвитку, що виражається у збільшенні ВВП, створенні нових робочих місць, збільшенні інвестицій та інших змінах. Важливо не тільки розробити інноваційні рішення, але і ефективно інтегрувати їх у регіональну економіку, що вимагає системного підходу та використання спеціалізованих інструментів. Сучасні трансформаційні процеси в економіці України зумовлюють необхідність пошуку нових інструментів забезпечення конкурентоспроможності регіонів на основі інноваційного розвитку. В умовах глобалізації, цифровізації та зростання ролі знаннєво-містких технологій, ключовим чинником економічного зростання стає ефективне використання інноваційного потенціалу територій. При цьому важливо не лише нарощувати науково-технологічні ресурси, а й інтегрувати їх у структурно збалансовані регіональні інноваційні системи, здатні трансформувати інтелектуальні та технологічні можливості у стійкий економічний результат.

В Україні спостерігається нерівномірність розвитку регіональних інноваційних систем, що зумовлює диспропорції у використанні інноваційного потенціалу та гальмує загальнонаціональний економічний прогрес. За цих умов особливого значення набуває моделювання взаємодії між інноваційним

потенціалом та регіональними інноваційними системами як інструмент оптимізації їх взаємозв'язків. Таке моделювання дає змогу виявити ключові фактори впливу, сформувати ефективні механізми управління інноваційним розвитком та забезпечити зростання соціально-економічної ефективності регіонів.

Таким чином, розробка науково обґрунтованих підходів до моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації є актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню інноваційної спроможності регіонів та їх сталому розвитку.

Проблеми формування, розвитку та ефективного використання інноваційного потенціалу, а також побудови регіональних інноваційних систем перебувають у полі зору багатьох зарубіжних і українських дослідників. У зарубіжній науці концептуальні засади дослідження інноваційних процесів та інноваційних систем закладені у працях Б. Лундвалла (концепція національних і регіональних інноваційних систем), К. Фрімена (системний підхід до технологічного розвитку та економічного зростання), Р. Нельсона (порівняльний аналіз національних інноваційних систем), Дж. Фагерберга (зв'язок інновацій, зростання та конкурентоспроможності), М. Портера (теорія кластерів та конкурентних переваг територій), Е. Роджерса (теорія дифузії інновацій) та Ф. Малерби (секторальні інноваційні системи). Ці дослідження доводять, що ефективність інноваційної діяльності значною мірою залежить від узгодженої взаємодії суб'єктів інноваційної системи, наявності інституційних механізмів підтримки та здатності економіки до адаптації в умовах трансформацій.

В українській науці питання інноваційного розвитку та регіональної інноваційної політики розробляють З. Варналій (економічна безпека та регіональні аспекти розвитку), В. Геєць (інноваційна модель економіки та стратегічні пріоритети зростання), О. Амоша (структурні зміни та інноваційна модернізація промисловості), Л. Федулова (організаційно-економічні механізми формування інноваційних систем), О. Собкевич (державна політика підтримки інноваційної діяльності), С. Ілляшенко (управління інноваційним потенціалом підприємств і регіонів), Н. Чухрай (маркетинг і комерціалізація інновацій). Вчені пропонують моделі оцінювання інноваційного потенціалу, методи діагностики інноваційної активності та механізми інтеграції науки, освіти і бізнесу на регіональному рівні.

Разом з тим, у наявних дослідженнях переважають окремі підходи до вивчення інноваційного потенціалу або функціонування регіональних інноваційних систем без належного урахування їхньої взаємодії в динаміці трансформаційних змін. Недостатньо опрацьованими залишаються питання

комплексного моделювання взаємозв'язків між структурними елементами інноваційного потенціалу та регіональних інноваційних систем, оцінки ефективності такої взаємодії та формування інструментів регіональної інноваційної політики на основі отриманих моделей. Це зумовлює потребу у поглиблених наукових дослідженнях, здатних забезпечити нові методологічні й прикладні рішення у сфері інноваційного розвитку регіонів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ). При виконанні теми Е-03-25 «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» автором здійснено аналітичний огляд методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу та ефективності регіональних інноваційних систем. При виконанні теми «Відновлення національної туристичної індустрії та сфери гостинності через соціальний діалог в регіонах України» (номер державної реєстрації 0123U102229, 2023-2025 рр.) автором проведено аналіз ефективності регіональних інноваційних систем. При виконанні теми «Оцінка та розвиток економічного потенціалу Закарпатської області: проблеми, можливості та стратегічні напрями розвитку», (номер державної реєстрації 0124U003892, 2024-2025 рр.) автором сформовано комплексний підхід до аналізу та фінансування суб'єктів інноваційного середовища регіону.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у створенні інтегрованого комплексу інструментів моделювання характеристик інноваційного потенціалу в контексті його циклічної взаємодії з ефективністю регіональної інноваційної системи та умовами економічного середовища, що забезпечить підвищення результативності регіональної інноваційної політики.

Для досягнення мети у дисертаційному дослідженні ставляться та вирішуються такі **завдання**:

- уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження;
- розроблено концептуальну модель функціонування інноваційно-економічного середовища;

- деталізовано систему індикаторів стану та результативності регіональної інноваційної системи;

- запропоновано алгоритм вибору оптимального методу зниження розмірності для формування інтегральних показників оцінки інноваційного потенціалу регіону;

- розроблено інструментарій диференціації регіонів відповідно до рівнів інноваційного потенціалу та результативності економічного середовища;

- сформовано підхід до розподілу фінансових ресурсів між суб'єктами генерації інноваційних рішень в межах регіону;

надано рекомендації щодо використання інструментів моделювання властивостей інноваційного потенціалу в регіональній інноваційній політиці.

Об'єктом дослідження є інноваційний потенціал регіону, що виступає базисом розвитку регіональної інноваційної системи і знаходиться в циклічних взаємозв'язках з регіональним економічним середовищем.

Предметом дослідження є процеси конверсії результатів реалізації інноваційного потенціалу в приростання економічних результатів регіону з врахуванням циклічних взаємозв'язків з регіональною інноваційною системою.

Методи дослідження. Методологічним базисом дисертації є фундаментальні положення в галузях економіки інновацій, розвитку регіональних інноваційних систем, регіональної інноваційної політики, математичного та статистичного аналізу, теорії регіональної економіки.

Правове поле дослідження склали чинні законодавчі й нормативні документи, що регулюють інноваційну діяльність підприємств в Україні. Інформаційною базою послуговували статистичні дані, звітність і дані обліку підприємств, ресурси й видання мережі Internet, результати власних досліджень і розробок автора.

Для досягнення поставленої мети та реалізації визначених завдань у роботі використано такі методи дослідження: методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції – для узагальнення наукових підходів до визначення сутності та структури регіональної інноваційної системи; системний підхід і структурно-функціональний аналіз – для обґрунтування ролі інноваційного потенціалу як драйвера розвитку регіональної інноваційної системи; методи моделювання (структурно-логічне та функціональне) – для побудови моделей взаємозалежностей інноваційного потенціалу, ефективності регіональної інноваційної системи та характеристик економічного середовища; методи контент-аналізу та критичного аналізу – для дослідження методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу та результативності регіональних інноваційних систем; метод індикаторного оцінювання та нормалізації даних – для розробки системи показників оцінки інноваційного потенціалу та результативності регіональних інноваційних систем; методи кореляційно-регресійного, кластерного та факторного аналізу – для виявлення залежностей між рівнем інноваційного потенціалу та економічними результатами регіонів; методи економіко-математичного моделювання, зокрема метод головних компонент – для визначення ключових факторів впливу на інноваційний потенціал та вибору оптимального підходу до його оцінювання; методи багатокритеріального аналізу та аналізу ієрархій – для обґрунтування пріоритетів фінансування суб'єктів інноваційного середовища регіону; методи прогнозування та програмно-цільового аналізу – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення регіональної інноваційної політики.

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у формуванні інструментальної бази вдосконалення регіональної інноваційної політики шляхом моделювання трансформації інноваційного потенціалу в приріст економічних результатів регіону з урахуванням комплексу циклічних взаємозв'язків інноваційної діяльності, особливостей економічного розвитку та перспектив зростання.

Основні результати дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у такому:

удосконалено

концептуальну модель функціонування регіонального інноваційно-економічного середовища, новизна якої полягає в комплексному урахуванні багаторівневих циклічних взаємозв'язків регіональної інноваційної системи з інноваційним потенціалом і станом елементів економічного середовища регіону, що дає змогу систематизувати інструментарій раціоналізації економічних рішень при визначенні цілей регіональної інноваційної політики;

інструментарій диференціації регіонів за рівнями інноваційного потенціалу та результативності економічного середовища; новизна якого полягає у представленні його у вигляді матриці поєднань відповідних параметрів, поділеної на дев'ять сегментів, що дає змогу визначати оптимальну стратегію розвитку регіональної інноваційної системи;

уточнено

алгоритм ідентифікації найбільш ефективного методу зниження розмірності у процесі формування інтегральних показників властивостей інноваційного потенціалу регіону; новизна якого полягає у використанні оцінки репрезентативності на основі аналізу стабільності функції розподілу ймовірності, що дозволяє підвищити точність і надійність результатів оцінювання;

підхід до розподілу фінансових ресурсів між суб'єктами генерації інноваційних рішень; новизна якого полягає у використанні критерію максимізації функції реалізації інноваційного потенціалу регіону, яка інтегрує параметри інтенсивності та сталості цього процесу за заданий період часу, що дозволяє підвищити ефективність фінансової підтримки інноваційної діяльності;

набули подальшого розвитку

взаємопов'язана система індикаторів, що охоплює стан і результативність регіональної інноваційної системи, властивості інноваційного потенціалу та динаміку змін елементів економічного середовища; новизна якої полягає у диференціації комплексу показників за трьома рівнями запропонованої концептуальної моделі, що забезпечує структуризацію інформаційно-

аналітичної бази інструментів раціоналізації економічних рішень у межах регіональної інноваційної політики;

рекомендації щодо застосування інструментів моделювання властивостей інноваційного потенціалу у формуванні регіональної інноваційної політики; новизна яких полягає в орієнтації рекомендацій на підвищення результативності функціонування регіональних інноваційних систем із урахуванням досягнення цілей економічного розвитку, що забезпечує комплексний підхід до управління інноваційними процесами на регіональному рівні.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання органами влади, регіональними агенціями розвитку та науковими установами для вдосконалення регіональної інноваційної політики. Запропонована концептуальна модель функціонування регіонального інноваційно-економічного середовища та система індикаторів стану й результативності регіональної інноваційної системи забезпечують комплексний моніторинг і аналітичну підтримку управлінських рішень.

Інструментарій диференціації регіонів, алгоритм вибору оптимального методу зниження розмірності при формуванні інтегральних показників та методичний підхід до розподілу фінансових ресурсів сприяють підвищенню точності оцінювання інноваційного потенціалу та ефективності підтримки інноваційної діяльності.

Методичні рекомендації щодо застосування інструментів моделювання властивостей інноваційного потенціалу дозволяють реалізувати комплексний підхід до управління інноваційними процесами та досягнення цілей економічного розвитку регіонів.

Результати дисертаційної роботи використано у практичній діяльності ТОВ «Торговий Дім «Р-Трейд»; ТОВ «Старвей Продакшн», Консорціум «Будівельні технології», а також у навчальному процесі Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Стратегічний інноваційний облік, контроль і аналіз», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Сталий розвиток».

Особистий внесок здобувача. Наукові розробки, положення, висновки та рекомендації є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації. Внесок автора в колективно опубліковані праці конкретизовано у списку публікацій.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 11 наукових працях, серед яких 5 статей – у наукових фахових виданнях, 6 публікацій – у

матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 7,6 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 5,3 д.а.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Nizhnikov Oleksii, Bulatnikov Stanislav. Reserch on innovative investment to ensure effective development of enterprises. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. № 46. С. 88-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-46-16>

Особистий внесок: обґрунтовано та розроблено модель системи інноваційних інвестицій.

2. Nizhnikov Oleksii, Bulatnikov Stanislav. Modelling in strategic investment management. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2023. № 57. С. 101-106. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2023-57-14>

Особистий внесок: обґрунтовано використання багатоцільового підходу до вирішення проблем інвестиційного планування на промислових підприємствах.

3. Fomenko D., Nizhnikov O., Pimenov V. The role of the innovation ecosystem as a tool for innovation development. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2024. Випуск 4(284). С. 30-35. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-284-4-30-35>

Особистий внесок: виявлено переваги екосистем в порівнянні з традиційними інноваційними системами і обґрунтовано необхідність розвитку промисловості як інноваційної екосистеми.

4. Nizhnikov Oleksii, Bulatnikov Stanislav. Reserch on the problems of forming competitive innovative systems. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2024. Том 29. Випуск 2(100). С. 81-85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-100-15>

Особистий внесок: розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційних систем в умовах сучасних економічних і технологічних викликів.

5. Nizhnikov Oleksii, Bulatnikov Stanislav, Mykhalchuk Dmytrii. Strategic management of innovative development of enterprises. *Інтелект XXI*. 2024. № 2. С. 100-105. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-2.16>

Особистий внесок: розроблено підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності, що дозволяє коригувати стратегії залежно від отриманих результатів.

Участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях

6. Nizhnikov Oleksii. INNOVATION POTENTIAL AS A BASIS FOR ECONOMIC DEVELOPMENT. *Міжнародна науково-практична конференція*

«Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики», Одеса, 13 вересня 2024р. Електронне видання, 2024. С. 45-46.

7. Ніжніков О.М. Діагностична оцінка інноваційного потенціалу підприємства. *Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи»*, Одеса, 4-5 жовтня 2024р. Електронне видання, 2024. С. 681-683

8. Liu Yang, Nizhnikov O., Dimchohlo A. Systematic approach to solving management tasks at an industrial enterprise. *Міжнародна науково-практична конференція «Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти»*, Київ, 15 жовтня 2024р., Інтерсервіс, 2024. С. 524-526.

9. Ніжніков О.М., Д'ячук С.Д. Визначення типу інноваційного потенціалу підприємства. *Всеукраїнська науково-практична конференція «ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі»*, Київ, 23-24 жовтня 2024р. Електронне видання, 2024. С. 210-212.

10. Nizhnikov Oleksii. Analytical study of the structure of the innovation potential of an enterprise. *Міжнародна науково-практична конференція «Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості»*, Київ, 24 січня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 211-213.

11. Dimchohlo A., Nizhnikov O. Safe intellectual capital education in the crisis. *Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна парадигма економічної безпеки: інноваційні механізми імплементації»*, Кропивницький, 30 січня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 71-72.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, які викладено на 178 сторінках друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 24 таблиці та 32 рисунки, які наведено на 40 сторінках. Список використаних джерел із 325 найменувань наведено на 32 сторінках, 3 додатка – на 8 сторінках..

Характеристика особистості здобувача. Ніжніков Олексій Михайлович (22.10.1987р.н.) у 2009р. Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна), отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Промислове і цивільне будівництво» та здобув кваліфікацію інженера-будівельника (диплом КВ №37131757 від 30 червня 2009р.). 01.10.2022р. вступив до аспірантури Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (Україна) за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, освітньо-наукова програма «Економіка» (далі - ОНП).

29.08.2025р. на засіданні Вченої Ради СХУ ім. В. Даля було уточнено тему дисертаційної роботи «Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації» (протокол Вченої Ради №14).

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою та підготував дисертаційну роботу.

Під час виконання дисертаційної роботи Ніжніков О.М. здійснив комплексне наукове дослідження, присвячене моделюванню взаємодії інноваційного потенціалу та регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації. У процесі роботи здобувачем було чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, обґрунтовано актуальність теми, обрано адекватні методи наукового пошуку.

Упродовж підготовки дисертації автор зарекомендував себе як відповідальний, наполегливий і зрілий дослідник, який уміє логічно структурувати науковий матеріал, глибоко аналізувати результати та системно узагальнювати отримані висновки. Практичний досвід Ніжнікова О.М. сприяв більш ґрунтовному розумінню прикладних аспектів теми та посиленню зв'язку теоретичних положень із реальними умовами розвитку регіональної економіки.

Сумлінно навчаючись в аспірантурі та активно займаючись дослідницькою діяльністю, здобувач опанував необхідні професійні знання, практичні навички та наукові компетентності, що дозволило йому продукувати нові ідеї, комплексно вивчати обрану проблематику й забезпечити наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів. Протягом усього періоду навчання Ніжніков О.М. постійно підвищував свій професійний рівень, проявив себе як працьовита, цілеспрямована та відповідальна особистість, здатна до самостійного наукового пошуку та ефективної дослідницької діяльності.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44, пропонується такий **склад разової ради:**

Голова ради: Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Рецензенти: Ключ Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного

університету імені А.С. Макаренка;

Мани Руслан Володимирович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління Черкаського державного технологічного університету.

В результаті попередньої експертизи дисертації **Ніжнікова Олексія Михайловича** і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Ніжнікова Олексія Михайловича** на тему **«Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації»**.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів дисертація Ніжнікова О.М. відповідає спеціальності 051 Економіка та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 **Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Ніжнікова Олексія Михайловича на тему: **«Моделювання взаємодії інноваційного потенціалу і регіональних інноваційних систем в умовах економічної трансформації»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

4. Рекомендувати Вченій Раді СНУ ім. В. Даля затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Рецензенти:

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор

з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Мани Руслан Володимирович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління Черкаського державного технологічного університету.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Ніжнікова Олексія Михайловича:

«За» - 18

«Проти» - немає

«Утрималися» - немає

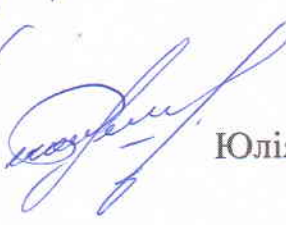
Презентація Ніжнікова О.М. на 20 сторінках додається.

Декан факультету економіки та управління,
доктор економічних наук, професор

Євген ІВЧЕНКО

Головуюча на засіданні
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
СНУ ім. В. Даля

Юлія КЛЮС

Секретар засідання

Ірина КУШАЛ